

DOMOVINA

Štev. 14.

V Ljubljani, 4. aprila 1919.

Leto II.

Adresa Narodnega predstavništva.

Odgovor na prestolni govor regenta Aleksandra.

Vaše kraljevsko Visočanstvo! Narodno predstavništvo se podviza, da sporoči Vašemu Visočanstvu svojo srčno zahvalo za topel pozdrav, ki ste ga izročili v imenu njegovega Veličanstva kralja Petra I. preko nas vsem bratom slavnega imena Srbov, Hrvatov in Slovencev, združenih sedaj za vedno v eno narodno državo. Oni Vas prosijo, da sporočite Njegovemu Veličanstvu kralju Petru I. čustva globokega spoštovanja, priznanja in udanosti, katera so mu zagotovila v narodu njegova vstrajnost, vera in izkazana zvestoba ter zasluge za velike narodne ideale svobode in edinstva. Od zgodnje mladosti do visoke starosti je ostal solidaren s svojim narodom v vseh dobrih in slabih časih narodnega boja in po Njem in Vašem Visočanstvu je srečno dosežen uspeh skupnih naporov.

Ti naporji so ustvarili srečno možnost, da začne naše pleme, prvič odkar je nastopilo v zgodovini, svoje suvereno delo v stalnem skupnem državnem predstavništvu v harmoničnem sodelovanju vladarja in naroda. Vse naše pleme se je borilo za pravico in jo dočakalo. Izpolnjeno je stoletno pričakovanje, kronane so stoletne muke in trpljenje ter borba vsega našega naroda, da ohrani svoje narodne značilnosti in svojo narodno posest pred tujcem. Blagoslovljen sad je rodil trud naših narodnih velikanov, naših pesnikov, politikov in mučnikov, ki so skozi stoletja živeli in trpeli in umirali v vseh delih naše prostorne domovine z eno mislijo, z eno željo. Oživotvorjene so nade na temeljih, ki jih je ustvarila zmagonosna vojska pod vodstvom Vašega kraljevega Visočanstva kot vrhovnega poveljnika.

Kadarkoli se spominjamo teh divnih junastev, te brezprimerne kreposti s slavo ovenčane srbske zmagovalne vojske in jugoslovanskih enot v njej, nam drhti srce ponosa in hvaležnosti. Solze nam rosijo oči za dragoceno krvjo najboljših sinov domovine, solze žalosti, vendar pa tudi uteha, ker so te junake žrtve z uspehom pripomogle k velikemu delu osvobojenja in ujedinjenja našega naroda. Spomin na nje bo vse čase živel v srcih vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev, in se bo kot sveta tradicija prenašal od rodu do rodu. Njihovi bojni tovariši, ki so doživeli trenutek, da vidijo v varnosti veličastno zgradbo, na kateri so sodelovali, bo spremljala ljubezen in spoštovanje vsega naroda, čigar imenu so priborili v svetu slavo in sijaj, ki ne potemni nikdar. Zremo v tem trenutku v slavne dni, ko je Karagjorgjevičeva in Miloševa Srbija pričela veliko delo osvobojenja našega naroda in na tem osvobojenju od takrat do danes neumorno delala. Ona je položila temelje pravične ureditve ne le političnih, temveč tudi gospodarskih in družabnih narodnih razmer.

Ta velika misel narodne svobode in družabne enakosti je pripomogla največ, da se ves naš narod enodušno zbira okrog tega čvrstega stebra naše svobode. Srbskemu na-

rodu je za stoletne borbe in nečloveške žrtve zajamčena brezmejna ljubezen in hvaležno priznanje vsega ujedinjenega naroda. Pravična stvar, ki jo je zastopala Srbija, je pridobila z močjo ideala velike kulturne narode, ki so osvobodili svet brutalne sile barbarstva.

Z globoko hvaležnostjo se spominjamo brezštevilnih veličastnih uspehov, ki so jih dosegli junaki osvobojenja v titanski borbi za neminljiva velika načela človečanstva, tako v Evropi, kakor na vzhodu in na vseh drugih bojiščih, bodisi na kopnem, na morju ali v zraku. Potrudimo se, da bomo tudi za naprej v dobi miru njihovi vredni tovariši, kakor smo jim bili dosedaj v vojski in da postanemo vredni člani velike rodbine svobodnega človeštva. Naš narod se v svoji zgodovinski preteklosti ni nikdar izneveril načelom, za katera se je boril proti vsem tujim navalom na naše ozemlje. Balkan mora ostati narodom, ki na njem bivajo. Ni je pogodbe, ki bi komarkoli odpuščala, da prodira vanj in se ga pollašča.

Naš narod je zadnji podlegel navalu Turkov, a prvi se je dvignil proti njim ter pozival vse svoje sosede na sodelovanje in jih podpiral v skupnem odporu. Ko je hotela prevzeti vlogo azijske invazije Srednja Evropa, se je naš narod zopet krepko uprl in bodril svoje sosede na Balkanu k skupnemu odporu. Pravici in svetovnemu miru smo dolžni, da trajno ponavljamo, da smo bili mi na evropskem vzhodu vedno edino zanesljivi, nevstrašeni in nepodkupljivi čuvaj velikih načel pravice in svobode ter splošnih interesov miru in varnosti narodne civilizacije.

Nikakor ne zahtevamo, da nas za to na tuj račun kdo odškoduje. Na ves glas pa kličemo, da se moramo upirati, ako naj bi se kogarkoli zahteve udeležile na račun našega narodnega ujedinjenja.

Vaše kraljevsko Visočanstvo! Naš celokupni narod na Goriškem, v Trstu, Istri, na Reki, v Dalmaciji in Črni gori, v Albaniji in v delu Bolgarske, v Banatu, Bački, Baranji, v Medžimurju in Prekmurju, na Štajerskem in na Koroškem, na Kranjskem in v Srbiji, na Hrvaškem in v Slavoniji, v Bosni in Hercegovini sledi s trepetom v duši poteku mirovne konference, kjer se rešujejo njegove zadeve. Podjarmljenje vsega naroda ali enega njegovega dela je mednarodni zločin. Čustva mednarodne solidarnosti ga morejo onemogočiti.

To je samo po sebi razumljivo in mi pričakujemo v zavesti svoje pravice, svojih žrtv in svoje moči, da nas razumejo vsi oni veliki in mali, katere smo razumeli tudi mi in ki so tudi nas razumevali dosedaj. Za Evropo ne more pričeti nova doba življenja, ako se po invazijah z vzhoda in s severa omogoči sedaj tretja invazija, pa naj bi bila s katerkoli strani. Ameriške Zedinj. države, ki so se bojevale, da omogočijo novo dobo in novo

družbo narodov, urejeno po načelih pravice, enake in obvezne za vse, so predložile narodom Evrope nove pogodbe, ki je za vse mnogo večji meri obvezna, kakor katerikoli drugi tajni dogovor, sklenjen med vladami o nas, toda brez nas. Naš narod spoštuje to visoko pogodbo in njene zahteve pravičnosti ter se jim uklanja.

Mi zahtevamo popolno ujedinjenje celokupnega naroda brez žrtvovanja dragocenih delov našega naroda in položaja na Jadranskem morju, kar bi postalo sicer trajen izvor nemirov in spopadov, ki bi vedno ogroževali mir.

Vojni smo dali strašen in krvav davek. Sedaj nudimo nove dokaze naše dobre volje in pričakujemo, da se to upošteva, kakor za služimo. Ne delamo nikomur nasilja, pa tudi ne bomo trpeli nasilja od strani drugih. Naloga sile je, da služi pravici, in ne da ustvarja krivico. Mi zaupamo v moč svojih pravic in jih bomo branili, če treba, do skrajnosti; vsi za enega, eden za vse!

Vaše kraljevsko Visočanstvo! Življenjske potrebe našega naroda nalagajo narodnemu predstavništvu dolžnost, da začne brez odlašanja z delom za najpotrebnejše v naši državni zgradbi. Narodno predstavništvo bo svoje poslanstvo v tej prehodni dobi izvrševalo na eni strani z odločnim raztrganjem okov, v katere je ukoval naš sovražnik našo narodno moč, na drugi strani z marljivim varstvom onega, kar je priboril narod v svoji prošlosti in kar je v skladu z vsem, kar smo dosedaj složno poudarjali vsi, Narodno veče v Zagrebu, Vojvodinska skupščina v Novem Sadu, Velika skupščina v Črni gori in srbska narodna skupščina v Beogradu. Ti cilji so našli velikanski odziv na prestolu in odmevajo v neizmerni radosti po vseh mestih in vaseh, po gorah in dolinah širom vsega našega narodnega neprekinjenega etnografskega ozemlja.

V parlamentarnem soglasju z vlado se bo narodno predstavništvo lotilo poslov ozdravljenja težkih ran daljne in neposredne prošlosti ter bo pripravljalo podlago za popolno ujedinjenje naroda in domovine, ustvarjajoč predpogoje za končno demokratično organizacijo našega kraljestva. To bo določila ustava, ki jo sklene ustavotvorna skupščina, izvoljena, ko se vrnejo po 7letni straži in 7letnem boju za narodne ideale na svoje domove naši s slavo ovenčani bojevnik.

Sestavo volilnega reda za to skupščino smatra narodno predstavništvo za eno najvažnejših nalog, pri čemur se bo dala voditi od najbolj moderne demokracije, ki naj omogoči v pravičnem razmerju sodelovanje vseh narodnih struj v državnem življenju. Ustrežajoč potrebam življenja in časa, zadovoljuje jim, kar najbolj mogoče, in v zavesti potrebe, da se ustvari v vsem področju naše kraljevine ustavni red, bo določilo narodno predstavništvo z začasno ustavo način, kako

se ima vladati in upravljati v državi, dokler ustavotvorna skupščina ne izdelala končne in temeljite ustave za kraljestvo. Prepričani, da more samo država, urejena po načelih popolne državne svobode in prave enakosti kulturnega in socialnega razvoja, nuditi varnost proti zunanjim in notranjim nevarnostim, je narodno predstavništvo zadovoljno, da je bila že pred njegovim sestankom proglašena nemogočnost dosedanjih agrarnih razmer. Končalo bo to delo pravice hitro in povoljno z drž. zakonom, da imajo priti pri razdelitvi velikih posestev na vrsto rajprej oni, ki so bili žrtev vojnih trpljenj ali katerih obitelji so to bile, in ki zemljo potrebujejo. Narodno predstavništvo bo takoj odpravilo kmetovske razmere ter razdelitev veleposesti oddalo z jamstvi in določbami, ki bodo trajno ojačile poljedelsko produkcijo in bodo definitivno konsolidirale razmere po deželi. Narodno predstavništvo bo z isto prisrčnostjo sodelovalo na tem, da plača naš narod s skrbjo za invalide in neštevilne mučenike za naše narodno osvobojenje in ujedinjenje ter s skrbjo za njihove rodbine in sirote, najavetejše svoje dolgovce, ki jih more kak narod imeti. Z isto skrbnostjo se bo uvaževala in izvršila vsa parlamentarna inicijativa s strani vlade in poslancev za obnovo, ureditev in razvoj razmer v političnem, gospodarskem, socialnem, prosvetnem, in javnem življenju, uvažujoč posledice vojske, spremenjene razmere in težnje v družbi. Narodno predstavništvo bo svoje delo vodilo v duhu družbene solidarnosti in moderne socialne politike ter v vsem onem, kar bo ojačilo naš državni in družabni organizem, posebno pa za dviganje in obnovo gospodarskega življenja onih družabnih razredov, ki so tekóm vojne največ trpeli. Naj živi kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev! Naj živi Njegovo Veličanstvo kralj Peter I., naj živi kraljevisko Visočanstvo, naj živi kraljevski dom, naj živi naš narod Srbov, Hrvatov in Slovencev!

Dr. Žerjav:

Kako stojimo z agrarno reformo?

Ko se je podrla naša stara zatiralka Avstrija, je vsak stan začel upati, da se mu odpro novi časi. In to povsem upravičeno, saj imamo zdaj svojo državo, ki ji je vrhovni namen ta, da svojim državljanom zagotovi čim boljše življenjske pogoje.

Tudi prvi stan v Jugoslaviji, t. j. kmečki stan je začel upati. Hudo je bilo zanemarjeno kmetijstvo v Avstriji, in vojna mu ni prinesla rešitve, kakor eni mislijo, ampak izsesala ga je. Težavnim razmeram gre naš kmet naproti.

Med sredstvi, ki naj kmeta povzdignejo, se najbolj poudarja agrarna reforma. Jaz bi svaril, da se vse upanje stavi samo nanjo, kajti pridnost in delavnost, samopomoč in organizacija, to so glavni viri blagostanja prejkoslej. Zlasti organizacija more veliko pomoči. Glede nje pa smo precej zaostali in naše združništvo je med vojno padlo v zimsko spanje, iz katerega ga je treba prav hitro zbuditi, sicer bo spanje prešlo v smrt.

Kaj hoče agrarna reforma?

Na kratko rečeno: agrarna reforma hoče, da bi bila zemlja bolj pravično razdeljena in tako, da bi čim več ljudstva od nje pošteno živeti moglo in da bi iz zemlje čim več sadu pridelali. Teška naloga, kaj ne? Kar je enemu prav, to je za drugega največja krivica. Kdor kaj drži, ne mara iz rok dati, vsaj z dobra ne.

Čeravno ima torej agrarna reforma jako široko polje, vendar jo na splošno razumevamo kakor tisto stremljenje, ki gre za razlastitvijo in razdelitvijo veleposestev.

Naša mlada država je šla v tej smeri takoj na delo. Že 27. februarja 1919 je izšla naredba vseh naših ministrov za veljavo zakona, ki velevala, da so vsi večji gozdni kompleksi podržavljeni, veleposestva pa da se bodo razdelila. Bosanski kmet, ki je še plačeval velik del pridelkov muslimanskim begom, je prost. Goriški koloni, ki

so jih s tlačanskimi pogodbami stiskali laški baroni, so prosti, kakor hitro se Italijani umaknejo. Treba gledati, da tudi našim vinogradjem zasijejo boljši časi.

Prejšnjim lastnikom je obljubljena odškodnina. Kako visoka bo, to se bo šele na podlagi posebne postave odločilo. Najbrž se bo takim, ki so posestva že stoletja uživali, manj dalo, nego onim, ki so jih šele pred kratkim kupili. Kdor je kupil iz vojnega dobička, najbrž nič ne dobi.

Torej razlastitev je izrečena! Ni pa še jasno povedano, kaj bo vse veleposestvo in kako velik mora biti gozd, da se ga postava tiče. Fideikomisi so že danes proglašeni kot razlašeni, za gozdove na pr. nad 400 ha je tudi čisto gotovo, da jih je šteti med »večje komplekse«, a meja navzdol še ni povedana. Ministri so to določitev nalašč odprto pustili, kajti 300 ha planinskega pašnika in skalovja ni veleposest, 300 ha njiv pa gotovo. Tu bo treba pravo mero najti šele, če se uvažuje krajevne in kulturne razmere.

Zdaj se pripravljajo v Beogradu na drugi korak: da ustanove način, kako bo agrarna reforma provedena. To tudi ni lahka stvar. Kar je prav za Bosno, to ne velja za Srem, kar je dobro v Banatu, to ne gre v Sloveniji. Pametne gospodarske odredbe je težko povsod po istem kopitu udariti. Tu treba, da se bomo enkrat zbrali v Ljubljani in zrelo premislili, kako bi sprovedli podržavljenje in pa razdelitev pri nas. Mislim, da bo za vsako veleposest treba posebnih sklepov, proučevanj in načrtov. To ne pojde kar tako. Že se oglašajo iz vseh krajev ljudje brez zemlje, ki jim jo treba poskrbeti. Vprašanje pa je, če bodo hoteli iti na pr. v Srem, kjer so velikanske rodovitne ravnine. Za njive, travnike in gozdove na robih se oglašajo vasi in občine, ki nimajo dovolj zemlje in zaokroženih kmetij. Prav je, da se vasi, ki leže v obližju veleposestev, pripravljajo, da pridejo s stvarnimi predlogi in obrisi, kako si mislijo, da bi se razdelitev dala urediti.

Dokler se vse to težko delo ne uravna, treba paziti na to, kako se po veleposestvih gospodarji. Obdelana morajo biti na vsak način. Vsak korak, ki bi hotel s kako zvišajo zaprečiti namene agrarne reforme, treba, da vlada odločno zabrani. Na drugi

Dr. I. L.

Iz „Knjige spominov“.

(Dalje.)

Gospoda je odšla na sprehod. Vzel sem časopise in sem čital . . .

Tako je bilo takrat.

Od nekdanj sem ljubil nedelje. Ne da bi ljubil brezdelje, — ampak nedelja je bila moj dan. Morebiti jo znajo najbolj ceniti pač oni, ki med tednom ne poznajo pečitka. Kako lepo je zjutraj ležati v postelji in sanjariti! Nekaterim se zdi to lenoba: mogoče je tudi, da ni lenoba: duša se razsanja tako po svoji volji: nekateri morebiti ne ljubijo sanj — jaz jih ljubim: V takih jutrih je bilo toliko lepega v tistih davnih časih. Zato je morebiti ostala ljubezen v srcu, kot lep spomin. Bela nedeljska jutra! Ležal sem zjutraj v postelji in premišljeval. Danes je torej osem let od takrat. Že osem let! Koliko se je izpremenilo!

Jutro je bilo jasno; nekoliko zamagleno. Moja okna so bila obrnjena proti vzhodu. Solnce se je nekoliko posvetilo in se je zopet skrilo. Zdajpa zdaj so se cglasili šentpeterski zvonovi.

Osem let od takrat, kaka izprememba! Ako je človek pomislil nazaj, je komaj verjet. Ljubljana leta 1908! Kako odločno je takrat povzdignila svoj glas! — In par let pozneje? Bilo je, kakor da je bila z onimi krogliami otrovana slovenska duša. Začela se je agonija, ki je morala voditi v smrt ali v novo življenje.

Začelo se je v Ptuj, v našem Ptuj ob Dravi. Kdo je mogel kdaj dvomiti, da je Dravska dolina slovenska! Ali se niso na nji pojavil prvi buditelji? Koliko bojevnikov

za slovensko stvar je prišlo iz nje! Kako je prisegal ta narod za svoje pravice na taborih! Toda od takrat je lezla nemška tema čimdalje bolj čez Muro in Dravo.

Kaj z vami bo mejniki štirje: Celovec, Ptuj, Gorica, Trst?

Ptuj je postal središče renegatov, ki so s svojim »štajercem« zastrupljali naš narod. »Družba« je sklicala svojo skupščino v Ptuj — in zborovalci so bili napadeni. Na svoji zemlji ni imel Slovenec več svoje pravice. Ne more se nam očitati, da smo bili oblastmi: bili smo potrpežljivi in udani, skoraj molče smo zapuščali svoja stara mesta na severu. V Mariboru je še l. 1863. vihrala slovenska trobojnica — mesto je bilo po večini slovensko in nosi eno najlepših slovenskih imen. V par desetletjih je iz renegatov postal nemški »Marburg« — s slovensko okolico. V Celovcu je bilo še l. 1852. dve tretjini slovenskega prebivalstva; v zadnjih letih tam skoraj nisi smel javno govoriti slovensko. Enako v drugih mestih: Beljak, Slov. Gradec, Slov. Bistrica itd. Vse je propadalo — in Bartsch je pisal v posmeh Slovincem svoj »Das deutsche Leid«. Obmejno nemštvo samo je bilo slabo: podpirala ga je vlada z uradi in šolami in razna nemška bojna društva s svojim denarjem. Proti nemški sili je bilo treba odločnega odpora. Ako bi bilo l. 1908. obrodilo prave sadove — ako bi bili pokazali svojo resno voljo do življenja — bi bili rešili marsikoga in marsikaj. Toda naša sila je bila zlomljena — naše središče je bilo oslabiljeno. Ljubljana l. 1908. je protestirala. — Ljubljana naslednjih let je bila mrtva za vse: postala je igrača v rokah njenih sovražnikov. Bilo je, kakor da ni v nji več onih ljudi, ki so stali v bojih na ulicah 18.—20. septembra 1908. In zgodilo se

je še hušje: pljunili smo na svojo lastno narodno čast. Sramotili so se boji za slovensko stvar — septembarski dogodki so se nazvali: Žalostni, usodni, obžalovanja vredni — in še več: našel se je čez leta denuncijant Lampe, ki je hotel obnoviti proces — in ni se našel nihče, ki bi bil denuncijanta izplačal, kakor je zaslužil. In še več: ista slovenska Ljubljana, edino slovensko mesto, ki je moglo zastopati na zunaj slovenski narod — je po l. 1908. dobilo Nemce v občinski svet. Nagrobni spomenik padlih septembarskih žrtev je stal skrit na magistratu, ker se ni smel postaviti niti na grob — na narodni meji pa so se množili in vladali Skrobarji. Pač je tiho živel spomin v užaljenih slovenskih srcih, bilo je še mnogo poštenih ljudi, ki so vestno izpolnjevali svojo narodno dolžnost, marsikomu so se pestile roke, ko je videl, kako vse propada zaradi domačega izdajstva — toda skupne sile ni bilo več — živeli smo kakor otrovani od tuje neznanne sile.

Vsako leto so se ljudje spominjale treh grobov pri Sv. Križu. Gorele so sveče, položeni so bili vencji in sveže rože so cvetele na grobu. Toda strah je raste bolj in bolj — le malo jih je bilo, ki se niso bali. Ta strah nas je uničeval. Zadnja leta so se zbirale nove mlade sile. Čutili smo vsi, da je treba popolnega prenovljenja. Zavel je nov veter od vstoka, začel se je znova jek od Balkana, oglasil se je glas juga. Vlada in klerikalizem sta se združila v skupno delo na uničenje narodne sile. Boj je postajal čim dalje bolj obupen — toda mladi bojevnik so bili pripravljeni na vse žrtve. Prej ali slej bi bila prišla ura maščevanja.

(Dalje prih.)

strani pa tudi kmet ne sme misliti, da zdaj lahko v graščinskem gozdu dela, kar hoče. Tatvina je strogo kaznjiva, kakor prej. Zdaj bi morali še bolj paziti, ko vedo, da gre za last države in za svet, ki bo med kmete razdeljen.

Upajmo, da nam naši poslanci kmalu pošljejo iz Beograda nadaljnje zakone, da lahko pojedno na razdelitveno delo!

Avstro-ogrsko vojna uprava v Srbiji.

Srbijo so zasedli vojaki 3. armade. Med njimi je bilo največ Madžarov in drugih podanikov bivše Ogrske. Vsa boljša mesta so zasedli Madžari in ogrski židje. V vsaki pisarni so štrlela izza pisalne mize tista smešno velika judovska ušesa in pa tisti slavni judovski nosovi, kakršne vidimo v Zagrebu v »Veliki kafani« in pri aprovizacijkih odborih na Hrvaškem. Najslavnejši oddelek uprave je bil pri vojni upravi E. V. Z. (nemško: Ernteverwertungszentrale — slovensko: Centrala za izkoriščanje letine) Vsak okraj je imel svojo podružnico in tam nisi videl poštenega Kranjca, ampak sami Jajtelesi in Abrahami so se drenjali po vseh pisarnah in skladiščih. Poštenega imena ni imel nihče, ampak pristno judovska so zvenela vsa. V Šabcu je bil kapo podružnice Her Stajn, kateremu ob strani je stal her Rozencajg in her Blau. Pri mizah so pa čepeli vsi v številke zaverovani in zaljubljeni krivonogi: Švarc, Wajs, Diamant, Kon in Rozenberg. E. V. Z. je vodila takorekoč vse gospodarstvo. Vojaški duh je izginil popolnoma iz teh pisarn. Gospod komandant je tituliral vse svoje vojake z gospodi in da ste jih videli, kako so držali skupaj! Oddelek je imel več pododdelkov. Žito, vino, volna, svila, živina, sadje in žganje vse naštetu so morali dajati Srbi po maksimalni ceni, ne všteti stotisočev rac, kokoši, puranov in milijone jajec, ki so rajžali v Nemčijo in madžarske kraje, kjer so oficirske žene barantale s to robo. Našim ljudem so doma tudi rekvirirali, ali dobili so vsaj plačilo. Tam so pa góljufali ljudi pri meri, vagi in plačilu. Her Stajn v Šabcu je imel v svoji privatni zalogi precej soli, sladkorja in petroleja, česar Srbi niso imeli. Prodajal je pa takole: Če je hotel imeti srbski kmet kilo soli, moral je dati za njo 3 krone, ki jih je plačal pol z avstrijskim, pol s srbskim denarjem. Ker je pa imel srbski denar od kraja pri avstro-ogrski vojni upravi le polovično vrednost, je plačal torej kmet za kilo soli 3 dinarje in 1 K 50 vin. Danes ima dinar dvojno vrednost. Lahko si mislimo, da je »ubogi« Stajn napravil dober »kšeft«.

Za kilo sladkorja je zahteval ta lopov eno kilo masti, ki jo je pošiljal na Dunaj po 100 K. Za liter in pol petroleja je moral dati kupec 1 kilo masti. Ker je bil ta židovska neznaga tako spreten trgovec, je avanziral od navadnega četovodje na poročnika in na nadporočnika. Razume se, da se je pri njem za denar dobilo vse in zloraba uradne moči bila nikjer tako razvita kakor ravno pri E. V. Z.

Vinstvo je vodil nekaj časa dr. Dürer, nemški advokat, precej resen mož, ki se pa ni preveč razumel na vinarsko stroko — razumel jo je bolj po svoje, po advokatsko. Nadzornik za trgatve je bil gospod Bier. V Jagodini je bil komandant pri stiskalnici neki madžarski profesor poročnik Varga. Ta mi je rekel pošteno: »Baratom, ja ne razumi ništa od vino, samo...« in pokazal je kako se pije. Glavno besedo je potem prevzel gospod Anton Kuhn iz Bele Cerkve. Ta gospodin je bil tudi jajteles, santo prekrščen. Takoj mi je raztolmačil »čebričkovo skrivnost«. Ta je obstojala v tem, da je bil zabit pod vrhnjim robom nekako za malo ped žebliček, ki ga je bilo treba pokriti vsaj za 2—4 prste pa je bilo takoj 5—8 litrov profita.

Grozdje so tako oddajali, da so ga najpreje zmléli na grozdnih mlinih in potem smo merili vso godiljo skupaj. Na ta način niso bili ljudje prikrajšani, delo je šlo precej hitro od rok. Parkrat sem pa le prekrizal židovski profit s tem, da sem se namenoma vštel v korist srbskega vinogradnika. Smilila se mi je pa uboga žena, ki je pripeljala poln voz grozdja v nadi, da dobi lepih denarcev zanj. V tistem času pa je privozil mimo nemški vojaški

vlak. Ko so pikelhavbarji zavohali grozdje, so se zakadili na grozdni voz kakor ose na sad in čez par trenutkov je bil prazen. Nesrečnica je glasno plakala in vpila: »Gospodine, pomoz!« Zelo mi je bilo težko, a bil sem sam brez moči. Kasneje sem javil dogodek komandantu in ta nemškemu majorju, ki je stanoval blizu kolodvora. Ta se je pa kar potegnil za svoje ljudi rekoč: »Nemci ne kradejo«. (Gorenjci, ali je to res? Op. por.)

Nekoč smo pa poslali ponj ravno ko so »ose« zopet napadle voz. Strašno jih je ozmerjal — ali to je bilo tudi vse. Postavil je potem nemško stražo k vozovni. Stražniki so jedli toliko grozdja, da so imeli potem več službe v grmovju kot pa pri vozeh.

V Trsteniku pri Kruševcu je bil pa komandant vinarskega oddelka dr. Rádnay, madžarski advokat. Bil je človek brez srca in duše. Venomer je kričal »forverc« in italijanski vjetniki so morali skakati kot opice. Hrano so imeli slabo, jedli so mnogo grozdja, ki jim pa ni dalo moči. Tri tedne niso imeli razen nočnega spanja niti ure počitka, niti nedelje ne. Tudi perila in sebe niso utegnili oprati tri tedne. Pri tehtnici je bil sam in izgledalo je takole:

Ko so zapeljali voz na tehtnico, je opeharil takoj pri kosmati teži vinogradnika za 100 kil. Ko je nato pripeljal nazaj prazen voz, je nabil na voz zopet kakih 100 kil — tako, da je bil prodajalec opeharjen za 200 kil. Bog varuj, da bi bil kdo vprašal, če se mu je zdela mera poštena kako in kaj. Bilo je po njem — takoj je bil aretiran in — interniran. Kakor znano, se potrebuje za 100 litrov mošta približno 130 kg grozdja. Možakar Radnay je pa toliko sleparil, da so mu v računih skoraj »štimali« litri s kilami, kar znači, da je opeharil vse skupaj za 30 %. Potem je pa odtrgal pr plačilu za »slabo« kakovost grozdja še 10 do 15 % in 4 % za koleke. Ni čuda, da so bili pri takem »vzornem« vojaškem gospodarstvu opeharjeni vinogradniki skoraj za polovico. Gospod nadporočnik je pa rekel, da zahteva za svoje delo primerno denarno nagrado in pa zaslužni križec. Tega je dobil, ker sem ga videl kasneje na »junaških« prsih njegovih.

Vojna uprava je kupovala tudi pšenico in vse drugo ter lahko je misliti, kako so »dobro« tržili kmetje s svojimi pridelki pod takimi pogoji.

Davčna uprava pa ni pozabila na ljudi zaradi davkov in ti so bili tako veliki včasih, da so presegali vse meje.

Tako so imeli n. pr. Kurtoviči v Šabcu 32.000 K davka, dasi je njim pogorelo čez 20 hiš in so bile ostale vse izropane. Posekali so jim tudi krasno hosto, ki so jo čuvali kot svetinjo in veliko redkost v Šabački okolici — takozvano Kurtovačo.

Glavno besedo je imel gospod vitez strees, bosanski kuferas, rodom pa češki Nemeč. Njegova gospa jo bila dobra trgovka in je delala konkurenco gospodu Stajnu, ker je imel njen »papači« prvo besedo pri monopolskih stvarih. Kadar so pripeljali sladkor, sol ali duhan za monopol, so pustili navadno težko naložen voz pri gospe Streesici, da je razpolagala z njim, oz. z naloženim blagom. No slavni vitez je danes pod ključem kakor marsikatera bivša avstrijska pijavka. Vsi ostali pa pridejo prej ali slej na vrsto. Ušel ne bode nihče.

Tudi drugi gospodje so trgovali več ali manj. Največje kupčije so delali poštni uradniki, za katere so bile pravzaprav vse pošte po Srbiji. Navaden vojak ni mogel poslati domov 5 kg masti, uradniki so jo pa pošiljali na Dunaj in v Pešto na cente. V Šabcu je bil glavni liferant strupeni frankovac Virgil Gerszy, Hrvat prve vrste pri čaši vina, sicer pa je trzil le s Pešto in Madžari. Nekoč je obljubil, da bo spravil neki učiteljici iz Like po pošti malo živil za njene starše. Skozi mesec dni smo se zaletovali vsaki dan ob tisto revščino za vrati — slednjič je pa rekel, da ne gre. Takih Hrvatov je bilo še več. Gospod Gerszy je bil tudi denuncijant. Meni je zaplenil na svojo pest »Jugoslovana« in ga poslal pol. ravnateljstvu v Beograd. Utajil mi tega ne bo, ker imam za to priče. Danes službuje ta lepi patrijot v Vukovaru.

Med »liferante« — vojne dobičkarje« spada tudi gospod ritmojster riter von Gariboldi iz — Ljubljane. Kadar pride sem, bomo povedali kaj več o njem. Njegova žena — bivša kontesa je uganjala »kmečki šport« t. j. redila je piške in race ter imela 100 gosi z rdeče pobarvanimi glavami, ne vem koliko konj, krav in druge menažerije. Predno se je selila, je vzela za vagon srbskega pohištva »za spomin«. Plačala ga je kakor vsi avstrijski oficirji s — figo. Ni čuda potem, da smo imeli pošteni ljudje težko stališče, če smo imeli take »rojake« kakor vitez Gariboldi in vsem Šabčanom v »dobrem« spominu ostali nadporočnik K., ki je dal pri odhodu delati zaboje iz — vrat, samo da je pobasal več s seboj.

En greh velik in vnebovpijoč naj še pripijem! Nečakinja Micika, sorodnica barona Remena, guvernerja zasedene Srbije je potrebovala za vsakdanjo svojo uporabo 25 litrov mleka in to v toaletne svrhe. V tistem času pa so umirale stotine in stotine dojenčkov lakote, ker ni bilo ne mleka, ne druge hrane. Tako počenjanje, za katero nimamo izraza, je bilo mogoče le pod vladno npravstveno propale rodbine Habsburgovcev, ki so tlačili naš rod stoletja, junaške Srbe pa le 8 leta.

S tem je podana mala sličica o avstrijskem vojaškem gospodarstvu po zasedeni Srbiji. Če bi gospodarila prokleta soldateska še nekaj časa, potem bi se »vzdignila kuka i motika« kakor poje srpska nar. pesem in pognala vruga preko mej, ali pa poginila junaško. Enake razmere bi pa zavladale tudi pri nas, če bi zmagala stara Avstrija. Rezali bi nam jermena raz naše brbte in nas vpregali pred pluge. Zopet bi žvižgal po plečih valptov bič, po gradovih bi pa vžival sad našega truda švabski graščak.

A vstal je kraljevič Marko in si izbral nevesto Jugoslavijo, pri kateri svatbi je kumoval častitljivi kum kralj Matjaž...

Nepoštenost.

(»Domoljub« v odgovor.)

Zadnji »Domoljub« poroča v uvodniku svojim čitateljem, da JDS snuje kmečko organizacijo. Poroča pa tako, kakor da je SLS vzela vse slovenske kmete v zakup ter bi se jih ne bi smel nikdo drugi dotakniti, kakor voditelji te stranke in duhovščina. Mi bi se ne zmenili za ta članek, če bi se v njem ne reklo, da hočemo kmete organizirati s pomočjo Radića in po kopitu Radićeve seljačke stranke. Ko smo to brali, nam je kar sapa zastala. Nismo vedeli, ali bi se smejali, ali jezili. Ali je to naivnost, ali zlobnost in nesramnost, ali ima pa »Domoljub« svoje čitatele za tako neumne, da mu bodo vsako oslarijo verjeli.

Če bi bili gospodje pri »Domoljubu« malo trezno premislili, morda bi si ne bili upali servirati svojim pristašem take neumnosti. Naj samo pregledajo nekaj zadnjih števil »Domovine«, pa bodo videli, kako sodimo mi o Radiću in njegovi stranki. Mi smo vedno zagovarjali enotnost države in ogorčeno obsojali Radićevo izdajalsko delo, celo takrat, ko so se gospodje okoli »Domoljuba« še z Radićem vred navduševali za republiko. Mi smo v našem listu javno pozivali vladu, naj Radića aretira, dokler ne napravi anarhije na Hrvaškem. Svetovali smo Radiću, naj se preseli v Brno k bratcu Šusteršiču, da mu bo delal družbo v prognanstvu. Ko je bil zadnjič v Ljubljani, smo z zadoščanjem poročali o demonstraciji, ki se je pripravljala proti njemu, da je ni še pravočasno popihal. Vaših listov ni o tem nobeden poročal, kar je jasen dokaz, da smo bili mi ogorčeni, ker si je upal ta izdajalec priti v naše mesto. Kje ste pa bili takrat vi, ki nam hočete sedaj naprtiti Radićevo prijateljstvo? Radiće, Radićeve, Frankovce in druge take elemente prepuščamo tistim, ki so nek daj, v starih časih imeli zveze z njimi. Saj se je Radić s svojo seljačko stranko tolikrat družil s Frankovci. Kdo pa je bil v tistih časih med nami v naj-

tesnejši zvezi s Frankovci? Mi ne! Prijatelji, taka politika je nepoštena in zdi se mi, da se bo celo vašim čitateljem zdela mogočnost zveze med nami in Radičem smešna. Nikdo nam ni mogel nikdar očitati zveze s sovražniki jugoslovanske ideje, nikdo nam ne more očitati neiskrenosti napram bratom Srbom, ki smo jo gojili celo v časih najhujšega preganjanja in narodnega trpljenja in nikdo nam ne bo mogel nikdar očitati zvez z izdajicami našega enotnega troimenega naroda. Naši nameni so čisti, naša pot je jasna in ni nam treba zvez raznih sumljivih elementov. Mi smo bili »velicizdajalci« v Avstriji, zato se ne moremo družiti z izdajalci naše svobodne države, marveč boriti se hočemo proti vsem rušilcem enotnosti našega kraljestva. To si zapomnite enkrat za vselej in ne pitajte ubogih čitateljev s takimi in podobnimi neslanostmi.

Brko.

Z zasedenega ozemlja.

S skrajno napetostjo pričakujejo na zasedenem ozemlju besede iz Pariza, ki ima prinesiti odrešenje ali prokletstvo. Odrešenje in oddih v svobodni Jugoslaviji, ali škripanje z zobmi in vprego v laški jarem. Trpljenje je na višku. Naše najboljše ljudi, voditelje, zastopnike, župane in druge so zaprli, med ljudstvo pa Lahli trosijo zadnje čase, kar imajo živil, da bi tako preslepili ljudi in toliko lažje uklenili v laško suženjstvo. Med naše dobre ljudi se seli obup, kaj bo. Ali obupali ne bodo, pa naj se zgodi kar hoče. Za slučaj, da bi zadela Goriško ta nesreča, da bi prišla pod Italijo, se širi misel izselitve. Tako čujemo to misel z raznih strani dežele. Toda kar naravnost, že danes povemo, da ta misel ni zdrava. Ne izseliti se, marveč ostati na svoji grudi! To bodi naše geslo. In kdor je zunaj dežele, naj se vrne na svojo zemljo. Slovensko zemljo moramo varovati, naša je in naša mora ostati! Te svete misli se moramo trdno držati, tej posvetiti vse svoje sile! Italijanska vojska se bo umaknila z našega ozemlja, naš rod pa se ne bo umaknil. In ako mu bo usojeno, trpeti še nekaj časa, sedaj za zameno pod Lahom, kakor prej pod Nemcem, bomo prestali še to, trdno verjemi, da napoči čas svobode tudi na tem prelepem kosu naše domovine. Nikdar ne odstopimo naše Goriške, našega Primorja tujcu. Kar je naše, mora ostati naše! Zato pa bodimo pripravljene na vse slučaje. Ako se zmotijo v Parizu, se pa mi ne bomo motili, marveč vedeli bomo, kaj in kako nam je delati. In delali bomo vsi na neodrešenem in odrešenem delu naše domovine. Prepustčati pa ne smemo tujcu niti pest svoje zemlje! Sicer pa odločitev še ni proglašena in Pariz še vedno zburuje in premišljuje. . . Mislimo pa, da tekom aprila bomo že izvedeli, kaj in kako. — Kavalirji. V bližini Trsta je neki italijanski vojak oskrnil 4½letno dete, ki je zbolelo na smrt. Ker je bil zločin zmalu razkrit, se je vojak ustrelil. Poveljnik je imel nagrobni govor, kjer je poveljeval samomorilca kot junaka, ki je žrtvoval vse »per la gran madre Italia.« Po naročilu tržaškega guvernerja, generala Petittija dobi nesrečno dekletce 1000 kron kot »dar!« — Nič več podpore. Tržaški guverner je preklical odredbo, po kateri so prejemale vsi uradniki in državni uslužbenci podporo. Namesto teh bodo prejemale le nekako draginjsko doklado. »Se non è zuppa è pan bagnato!« kliče k tej vesti »L' avvenire d' Italia«, ki pravi, da so razmere državnih uslužbencev v Trstu vsled kronske devalutacije vse drugo, nego roznate! — V Trstu obsojeni slovenski železničarji pomiloščeni. Rimska »Tribuna« poroča, da je laški kralj pomiloštil ona dva slovenska železničarja, ki sta bila kot provzročitelja železničarskega štrajka obsojena vsak na 5 let ječe. Drugi slovenski železničarji so bili pomiloščeni že po zadnji amnestiji. Ona dva železničarja sta

Ferdinand Končnik in Jakob Skopnik. — Lahli se še bahajo s tem, dasi so storili s pomiloščenjem samo svojo proketo dolžnost. — Internirajo. Zadnje dni so pričeli Italijani z internacijami vseh znanih osebnosti v Istri. Pred dvema tednoma so bili aretirani in odvedeni v Italijo odvetnik in bivši dežodbornik dr. Ivan Zuccin in don Luka Kirac, župnik v Medulinu pri Pulju. Dne 25. marca je bil preko Trsta odveden v Italijo lastnik tiskarne in izdajatelj »Hrvatskega Lista« Josip Krmpotič. — Trst brez plina. »Gazzetta di Venezia« priobčuje senzacionalno vest o tržaški plinarni, po kateri bi Trst s 1. aprilom ostal brez uporabe plina razen 4 ur od 7. do 11. zvečer. To bi bil usodepolen udarec za vse mesto; brezštevilne družine bi ostale brez vsakega kuriva, kajti večina ognjišč se kuri s plinom. Razen tega vlada v Trstu veliko pomanjkanje oglja in petroleja. Na drugi strani bo omenjeni sklep plinarne povzročil občutno zvišanje cen za oglje in petrolej.

Kaznivost prenašanja pisem in časopisov čez demarkacijsko črto. Kakor poročajo laški listi, bile so izdane od laškega najvišjega poveljstva določbe o kaznivosti prenašanja pisem itd. čez demarkacijsko črto. Kdor prenaša čez črto pisma, časopise, revije, tiskovine, vzorce itd. ali pa posreduje in olajšuje telefonska ali brzojavna poročila privatnega značaja, je kaznovan z zaporom do 6 mesecev in z globo do 1000 K. Če so dotična poročila vojaškega značaja ali pa lahko škodujejo interesu države, določa se kazen zapora do 1 leta in globa do 2000 K. Če je krivec javni funkcionar in se je poslužil te lastnosti pri prenašanju poročil, poviša se kazen za eno tretjino. Kdor prodaja ali pa sploh poseduje časopise, revije ali druge tiskovine iz sovražnih dežel, se kaznuje z globo do 1000 kron. Pristojna za te prestopke so vojna sodišča.

Gonja proti slovenskim obrtnikom v Gorici se nadaljuje. Kar povrsti jim zapirajo lokale. Tudi čevljar Žigon v Raštelu, ki je imel tam obrt že 15 let, je moral izprazniti svojo delavnico. Mesarju Frandoliču so zaprli mesnico in jo sedaj izročili dvema Furlanom. — V Šempasu je neki laški oficir kar brez vsakega vzroka začel z bičem pretepati kmete, ki so stali pred cerkvijo po maši. Ko so proiskali cerkev, so našli tam malo slovensko kokardo. Zaprli so župnika in več kmetov.

Politični pregled.

— Jugoslavija. Izdatki Slovenije znašajo mesečno 130 milijonov kron, dohodki pa 135 milijonov kron. Slovenija je torej v svojem gospodarstvu aktivna, ker ji ostane na mesec 5 milijonov kron. — Italijani prosijo Madžare, naj jih podpirajo, da pride jugoslovanska Reka pod Italijo. — Naš spor z Italijo glede Primorja najbrž ne bo rešen na mirovni konferenci, marveč ga bo rešila Zveza narodov. — 30.000 boljševikov koraka iz Rusije proti Budapešti. — Dr. Triller je vsled preoblice posla odložil mandat Narodnega predstavnika (državnega poslanca). Na njegovo mesto pride v predstavnštvo njegov namestnik dr. Majaron. — Odstopili so ministri: Miloj Jevanović, dr. Živko Petričić, dr. Mehmed Spaho in M. Rajčević. — Vlada je izdala ukaz, da morajo vsa sodišča v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev izrekat i obsodbe v imenu Njegovega Veličastva kralja. — Nemci na naši severni meji še ne dajo miru. Zlasti na Koroškem napadajo nemške tolpe naše čete. Izvršili so napad na Velikovec, ki pa se jim je ponesrečil. — V Mariboru Nemci še vedno hujskajo. — Vse nemško učiteljstvo v Mariboru je odpuščeno iz službe. Šole ostanejo zaprte, dokler ne bo nameščeno slovensko učiteljstvo. — Zagrebški občinski svet je prepovedal izvoz živeža iz Zagreba. — Ministrski podpredsednik dr. Korošec bo prevzel ministrstvo za prehrano.

— Slavija. Češko šolsko društvo Komenski otvori na Dunaju dve češki ljudski šoli in češko realno gimnazijo in obrtno šolo. — Poljaki in Ukrajinci so dobili od petih zastopnikov velesil povelje, naj takoj sklenejo premirje med seboj.

— Ostali svet. Na Trockega, voditelja ruskih boljševikov, je bil poskušen atentat. Neki vojak je večkrat ustrelil v njega, prestrelil mu je pa le klobuk. — V Nemčiji bo v najkrajšem času napovedan državni bankrot. — Antanta je odkrila zvezo med ruskimi in nemškimi boljševiki. Dogovorjeno je bilo, da ruske boljševiške čete prekoračijo mejo in zasedejo Berlin. Antanta bo skušala ta načrt preprečiti. — Madžarska je v rokah boljševikov. Proklamirana je sovjetska republika. — V Romuniji se boljševizem vedno bolj širi. — Tudi v Italiji se širi boljševiško gibanje. — V Berlinu stavka 30.000 kovinskih delavcev. — Boljševiška vlada v Budimpešti je sklenila, ustanoviti delavska vseučilišča v svrhu državne propagande socializma. — Na Italijanskem se boljševizem vedno bolj širi.

Politične vesti.

— Aleksander pride v Slovenijo. Naš minister dr. Kramer je bil v daljši avdijenci sprejet pri prestolonasledniku Aleksandru. Pri tej priliki je minister omenil, da Slovenci nestrpnost pričakujemo dneva, ko bomo mogli svojega narodnega vladarja pozdraviti v svoji sredi. Aleksander je obljubil, da obišče naše kraje, čim bodo to razmere dopuščale. Pričakuje se, da bomo mogli pozdraviti prestolonaslednika na svojih tleh še pred koncem tega meseca. Na njegovem potovanju ga bosta spremljala ministra dr. Kramer in dr. Korošec.

— Izdajalec. Poročali smo že, da je bil vodja hrvatske seljačke stranke, Stjepan Radić, aretirani. Vlada v Beogradu je namreč dobila nepobitne dokaze njegove krivde. Radić je bil poslat vsem velesilam memorandum, v katerem protestira proti enotnosti jugoslovanske države in zahteva republiko. Italija je ta njegov memorandum vzela z velikim veseljem in zadoščanjem na znanje, saj je s tem dobila v roke orožje, ki ga lahko spretno uporabi proti nam. Vse drugače pa je postopala francoska vlada. Poslala je to Radićevu spomenico enostavno naši vladi v Beograd, ki je dala na podlagi tega dokumenta izdajalca Radića aretirati. Za ljudi Radićevega kalibra imajo pošteni Srbi in Hrvati le en izraz: huljo!

— Pašić odpotoval iz Pariza. Iz Berna poročajo, da je Nikola Pašić radi ogrskih dogodkov zapustil Pariz in se odpeljal v Beograd.

— Gostinčar minister za socialno skrbstvo. Jože Gostinčar je imenovan za ministra za socialno skrbstvo. Ministrstvo za prehrano je prevzel ministrski podpredsednik dr. Korošec.

— Wilson proučuje jugoslovansko - italijansko vprašanje. Iz Curia. Iz Pariza se javlja, da do sedaj še ni padla nobena odločitev glede jugoslovansko - italijanskega spora. Wilson proučuje jugoslovansko vprašanje na temelju poročil, ki so mu jih prinesli njegovi poročevalci iz spornega ozemlja. V kratkem bo stavil Wilson svoj predlog odboru desetorice glede rešitve jugoslovanskega vprašanja.

— Mir bo kmalu sklenjen? »Allgemeen Handelsblad« doznava iz Pariza, da je tja došla delegacija ameriškega kongresa, obstoječa iz 6 republikancev in 6 demokratov in imela z Wilsonom daljši razgovor. Delegacija je na vprašanje odgovorila, da ima od konferenčnega delovanja najboljši vtis. Večji del vprašanj, ki so predlagani mirovni konferenci, bo v najkrajšem času rešen tako, da bo mir kmalu sklenjen. Wilson je rekel, da je vprašanje odškodnine jako zamotana zadeva in da bo zaradi tega nastala zakasnitev.

— Naša severna meja. Iz Zeneve poročajo, da je trditev Nemcev, da je naša severna meja zlasti Maribor v nevarnosti, ne-

resnična, Maribor s širokim pasom nad Dravo pripade Jugoslaviji. Vprašanje Celovca še ni rešeno, glede Beljaka intrigira Italija, upati pa je, da se rešijo ta vprašanja ugodno za nas.

— **Jadransko vprašanje.** Ženeva. Ameriška teritorialna komisija je predložila kompromis, na čigar podlagi pripade Jugoslaviji vsa Dalmacija z otoki in Reka. Gorica pripade Italiji. Jugoslovanski delegati niso mogli pristati na predlog, da bi Istro dobila Italija. — Pa tudi Gorice in goriške dežele ne sme dobiti Italija. Boj za Primorje se nadaljuje.

— **Razmerje med Francijo in Italijo v našo škodo.** Belgrajski »Epohe« je poslal njen pariški dopisnik poročilo o članku, ki ga je priobčil ugledni švicarski list »Journal de Geneve« o sedanjem razmerju med Francijo in Italijo. Zaradi ozemlja ob Saari, ki ga hoče vzeti Nemčiji, se je Francija odtujila Wilsonovim načelom in Wilsonu samemu kakor tudi Angliji. Ostala je onstran anglosaksonskega bloka, ki ga podpira tudi Japonska, sama z Italijo, to je v manjšini. Italija podpira francoske zahteve glede saarskega ozemlja, zato pa Francija zagovarja londonski pakt in italijansko mejo v pravcu brennerske črte. Kar tiče londonskega pakta, je Francija globoko užalila Srbe, ki smatrajo, da so zapuščeni in izdani. Glede črte od Brennerja je pa tako, da gre tu Italiji za neposredno zvezo z Nemčijo. Čemu? Pač ne zato, da bi se z njimi vojskovala! Francija s svojo današnjo politiko pripravlja pot spojitvi Nemčije in Nemške Avstrije in daje Nemčiji za 5000 kvadratnih kilometrov saarske kotline dvajsetkrat toliko nemško - avstr. ozemlja in vrhu tega ji dovede v naročje Italijo. Francija je na najboljšem potu, da izgubi eno izmed najlepših političnih in moralnih pozicij v zgodovini; pripravlja si osamljenost v Evropi, to se pravi: Francija danes ponavlja Napoleonovo pogreško. — Kakor poroča dopisnik »Epohe«, so se za to številko v Parizu kar trgali in je bila v par urah razprodana.

— **Nemiri v Italiji.** Berlin. »B. Z. am Mittag« poroča iz Lugana: Socijalni demokratje so vprizorili velike izgrede v Genovi, Milanu in Novarri; prišlo je do spopadov s policijo. Tudi streljalo se je, pri čemur je bilo več oseb ranjenih. Veliko demonstrantov so aretirali. »Avanti« pozivlja delavstvo, da naj v znamenje protesta stopi v splošno stavko.

— **Italijanski socijalni demokratje pristopili k boljševikom.** Ženeva, 2. aprila. »Secolo« potrjuje pristop italijanske socijalno demokratične stranke k boljševikom. Tozadevni sklep se je izvršil z 10 proti 3 glasovi. Italijanski socijalisti, oziroma sedanji boljševiki, naznanjajo vzpostavitev nove mednarodne zveze na podstavi ruskih načel. — Od drugih strani se poroča, da je vznemirjenje med ljudstvom v zadnjih dneh priklopelo do vrhunca.

Dopisi.

Zdole pri Brežicah. Nekoč so veljale Zdole za najbolj nazadnjaško gorsko vas. Nekoč! Če pa danes pride tujec k nam, opazi sred vasi na občinski hiši napis: Bralno društvo. In še kakšno bralno društvo! Razvija se, da je veselje. Društvena knjižnica obsega že sedaj nad 150 slovenskih knjig in ljudstvo, zlasti mladina pridno posega po njih. Ko so bili dolgi zimski večeri, je bila večkrat omara za knjige prazna. Vse knjige so bile v rokah marljivih čitateljev. Predvsem moramo pohvaliti v tem oziru naša zdolska dekleta. Prošlo jesen je priredilo društvo dobro uspelo gledališko prireditev, sedaj se pa naša dekleta marljivo pripravljajo za igro »Svoje glavna Minka«, ki jo bodo priredile na Veliko nedeljo in Veliki ponedeljek v šolskih prostorih. Lani smo morali vsled nasprotovanja našega nemčurškega nadučitelja igrati — v parni. Letos pa nam je naredba narodne vlade zajamčila

šolske prostore v ta namen. — Da se društveno življenje ne more razviti, kakor bi bilo potrebno in kakor bi želeli, je krivo pomanjkanje prostorov. Društvo si mora na vsak način postaviti svoj dom. V ta namen se je osnoval poseben stavbni odsek, ki nabira prispevke in pripravlja vse potrebno, da bomo postavili kar mogočev najkrajšem času ponosno poslopje z napisom: Zdolski dom. Zlasti si v nabiranju prispevkov steka velike zasluge naša vneta blagajničarka, gđc. Karolina Presnikova. 24. marca je naš rojak g. Branimir Kozinc predaval v Brežicah o srbski zgodovini. Pri tej priliki so na poziv brežiškega župana g. dr. Stijerka nabrali navzoči rodoljubi za naše društvo 214 kron. Iskrena hvala zavednim Brežičanom za ta dar! Pozivljamo zavedne Zdolane, naj zastavijo vse sile v korist društva, da bomo čimpreje imeli svoj dom, od koder se bo širila izobrazba med naše dobro ljudstvo. Zdole naj ne bodo več zaspane, marveč zgled našim sosednim občinam.

Zaveden Zdolan.

Kranjska gora. Gospod urednik! Dolgo že niste dobili nikakega dopisa iz Kranjske gore, blagovolite torej sprejeti te - le vrstice v Vaš list, da ne bo svet mislil, da spimo spanje pravičnega, temveč znajte, da se tudi mi gibljemo v naši prerajeni državi SHS.

Ustanovili smo si krajevno organizacijo JDS, v katere okrilju prav spretno delujeta »Dramatski odsek« in pa pevsko društvo, to pod spretnim vodstvom pevovodje A. Zavadnika.

Naši vrli diletantje so nam pokazali na pustno nedeljo, kaj zmore veselje in dobra volja v igri »Županove Micke«, Peter Jakelj v ulogi Jaka Kremena bi delal čast vsakemu večjemu odru, prav ljubka je bila Pavla Jakelj kot županova Micka; i ostali igralci so želi buren aplavz ob odprtem odru.

Prostora salon hotela »Razor« je bil do zadnjega koticčka poln, ter je moralo radi nedostajanja prostora več ljudi oditi. V nedeljo, dne 30. marca pa nas hočejo naši diletantje zopet razveseliti z dvema igrama.

Na praznik, dne 25. marca se je po preteku petih let zopet oživila naša Ciril - Metodova podružnica. Ker je večina odbornikov odšla ali pa so pomrli, je tukajšnji naš delavni okrožni zdravnik gosp. dr. J. Tičar sklical v hotel »Razor« podružnični občni zbor, na katerem se je izvolil nov odbor, ki nam jamči, da bo posvetil vse svoje moči v prosep podružnice.

Gđc. Pavla Budinekova je nabrala od zborovalcev lepo vsoto 275 kron, koja se je odposlala osrednjemu vodstvu v Ljubljani.

Bled. V nedeljo, dne 30. marca se je vršil tu shod narodnega delavstva, ki ga je sklicala blejska podružnica Narodno - socijalne Zveze. Shod je otvoril predsednik podružnice tovariš Marolt, o delavskem vprašanju in organizaciji pa je referiral v nad eno uro trajajočem govoru tovariš Branimir Kozinc iz Ljubljane kot delegat vodstva NSZ. Udeležba je bila zelo velika, znamenje, da se naš proletarijat zaveda pomena in važnosti združevanja v narodnih stanovskih organizacijah. Delavstvo je zlasti energično protestiralo proti aprovizacijskim razmeram v naši občini. V občinskem skladišču leži že nad tri tedne okoli 2000 kg bele moke, a aprovizacijski odbor, oziroma županstvo jih neče razdeliti med stradajoče delavstvo. Odbor se je menda sprl z županom, drugi pravijo zopet, da menda neki račun »ne štimajo«. Ali naj vsled teh nerednosti in nerodnosti trpi naše delavstvo? Gospodje, časi ko ste zapovedovali in je moralo delavstvo kloniti hrbet in molče prenašati slabo in dobro voljo različnih oblasti, so minuli! Zahtevamo odločno, da se moka takoj razdeli, toda ne tako, da bodo največ dobili tisti, ki so siti. Onim jo dajte, ki so je najbolj potrebni in ki jim je namenjena.

Naša podružnica NSZ šteje že danes okoli 100 članov. Delavci vseh slojev, organizirajte se, kajti le tako bomo močni in če bo naša podružnica velika, jo bodo meročajni faktorji pri nas morali upoštevati.

Iz Gorenje vasi v Poljanski dolini. Naša krajevna organizacija DJS, je imela 23. marca izredni občni zbor, kjer so se soglasno izvolili v izvrševalni odbor kandidati, predlagani od dosedanjega izvrševalnega odbora.

Pri ti priložnosti je na novo pristopilo 44 članov in članic, tako da šteje naša krajevna organizacija 132 članov. Iz dosedaj začasno postavljenega odbora se je ustanovil in izpolnil za letošnje poslovno leto sledeči odbor: predsednik Lovro Oblak, podpredsednik Martin Brence, tajnik: Ivan Rabič, blagajnik Vaclav Paleček; nadalje 4 odborniki: Valentin Oblak, Janez Bogataj, Janez Peternelj in Franc Justin; potem 2 preglednika računov: Jakob Jezeršek in Simon Selak. Članice so posebej izvolile v odbor kot zaupnici: Marijo Kokalj in Julijo Jezeršek. — V zbor zaupnikov so bili izvoljeni sledeči: Franc Jelovčan, Lovro Oblak, Vaclav Paleček, Simon Selak, Jakob Jezeršek in Franc Peternelj. — Po prečitaniu programa in organizacijskega reda so se na predlog predsednika soglasno sklenile sledeče resolucije: 1.) Ker povzroča divjačina po poljih in gozdvih velikansko škodo, naj se lovski zakon tako preuredi, da ima vsak posestnik na svoji zemlji pravico streljati in zatirati škodljivo divjačino. Lov naj bo torej prost. 2.) Trgovina naj bo prosta, cene naj se po vsi državi primerno uredi in izenačijo. Izvoz živine iz države naj se strogo prepove. 3.) Glede naredb v zaprtju gostiln v Ljubljani do 11. ure dopoldne se naproša deželna vlada, da dotično postavo v toliko izpremeni, da bodo gotove gostilne proti izkazilu morebitnih legitimacij popotnikom, zlasti kmečkemu stanu, ki nikakor ni vaju kavarn, izven Ljubljane tudi dopoldne dostopne. 4.) Pri odmeri dohodninskega davka naj se v nadaljo pravičnejše postopa, tako da bo le oni plačevali ta davek, ki ima v resnici toliko dohodkov. Ovdabe političnih in osebnih nasprotajkov naj se ne vpoštevajo. Deluje naj se na to, da se v gotovih slučajih odpošlje od strani tozadevne oblasti izvedenec, ki se naj na licu mesta o dohodkih informira. — Pozdravljajoč, vsodbujajoč in zahvaljujoč se za tako obilno udeležbo, je predsednik zaključil krasno uspelo zborovanje.

V Kaplji vasi pri Komendi smo v nedeljo 30. sušca 1919 ustanovili krajevno organizacijo Jugoslovanske demokratske stranke. Za predsednika je bil izvoljen domačin Hočevar F. iz Zej. G. prof. Breznik je v daljšem dokaj poljudnem govoru opisal naš državni položaj od znotraj in zunsj. Vsem izvajanjem so zborovalci sledili kar najpozorneje.

G. dr. Karba iz Kamnika je kot duša krajevnih organizacij pozval kmetovalce, naj se združijo v kmečko stran o pod okriljem JDS. Prav jasno nam je razložil program in organizacijski red naše stranke, tako da bi nam njegova izvajanja popolnoma zadostovala, le g. kaplanu ni bil cilj dosti temeljito razložen. Motil je govornika, razpravljajočega o verskem naziranju, ki je bilo nespoštljivo, končno pa je nakratke zahteval, naj se mu pojasni pravi pamen stranke. Da olajša delo predgovorniku, je povzel za besedo g. Jos. Lapajne kot predsednik cerkvlanske K. O. Razloživši naš narodni in gospodarski boj, je poudarjal stanovsko medsebojno strpljivost in posegel ro zahtevi, da se nobeni stranki več ne dopusti taka strahovlada, korupcija nečedno kupčevanje z političnimi naziranj, kakor jo je uganjala bivša SLS. Da bi bil Susteršič mrtev, kakor je medkliceval g. kaplan, ne cdgovarja istini, dokler vodijo krajevne organizacije SLS najhujši Susteršičevi privrženci. Ker se je bavil g. kaplan samo z vprašanji, do resnega govora pa ni prišel, se je debata končala in izvolil odbor. Na vse navzoče do 70 mož — je zborovanje kar najbolje učinkovalo. Megla se dviga!

Krajevna organizacija v Semiču je imela dne 25. marca občni zbor z lepo udeležbo. Sploh je tam za našo organizacijo prav živahno zanimanje. Na zborovanju je govoril član izvrševalnega odbora iz Ljubljane Ivan Zupan o vseh tekočih dnevnih vprašanjih, posebno pa še o važnih krajevnih zadevah. Sprejele so se z velikim odobravanjem tozadevne resolucije, ki zahtevajo: Zgradbo dovozne ceste do kolodvora, zgradbo novega šolskega poslopja za 5 razredov, ker sedanja 3razrednica ne zadostuje potrebam, a poslopje je sploh nevarno življenju otrok; uve-

dejo naj se zopet vsaj enkrat v mesecu uradni dnevi okrajnega glavarstva in sodišča, istotako naj tudi okrajni zdravnik vsaj enkrat na mesec ordinira v Semiču; pri agrarni reformi naj se upošteva splošno pomanjkanje kuriva in stavbnega lesa v Belokraju; ako pride do železniške zveze Dolenjsko-Reka, naj se ozira na progo Črnomelj-Vinica, Ogulin-Reka. Končno je bil izvoljen novi odbor K. O. (predsednik: Fran Jurečič, podpredsednik: Ivan Zurec, tajnik: Zorke Razpotnik, blagajnik: A. Sever).

Gospodarstvo.

Tihotapstvo z živili. V Zagrebu so zaplenili na kolodvoru 27 vagonov masti, ki je bila namenjena v Budimpešto. Pred kratkim so v Mariboru ustavili dva vagona masti, ki sta bila priklopljena k antantnemu vlaku, namenjenemu v Nemško Avstrijo. Koliko vagonov pa uide čez mejo, se ne more niti približno določiti. Tihotapstvo z živili cvete, kakor nikoli. Treba bo, da merodajne oblasti prav energično ukrenejo vse potrebno, da bodo naša živila ostala doma, kajti sicer pač cene živil ne bodo postale nižje.

Slaba prehrana na zasedenem ozemlju. Poročajo iz Lokavca na Vipavskem, da je prehrana jako slaba. Italijani pridno vohunijo za izdajalci, prehrana ljudstva pa jim je deveta briga. Slednjič so se ženske opogumile in so šle pred poveljstvo zahtevati boljšo aprovizacijo. Neki »tenente« je postopal z njimi jako surovo in vojake je nagnal nad nje, da si so se obnašale povsem dostojno, samo kruha in moke so hoteli za lačne družine. Aprovizacija ni nič boljša, pač pa je poklical »tenente« v Lokavec več vojaštva. Tako nesramno delajo Italijani z našim ljudstvom.

Srečni Tržačani! V Trstu imajo živil, kolikor hočejo in strahno po ceni, 1 kg fižola stane n. pr. 16 K, 1 kg krompirja 18 K, 1 kg sladkorja 65 K itd. Kakor je videti, se Slovincem pod laško oblastjo res cedi med in mleko.

Vinske cene v Dalmaciji. Kakor znano, so bile cene vina dosedaj v Dalmaciji mnogo nižje, kot pa pri nas. Sedaj so pričele te cene rasti ter stane danes v Dalmaciji liter vina na debelo 4-5 K do 5 kron.

Jugoslovanska banka v Ameriki. V Ameriki se je osnovala jugoslovanska banka s kapitalom 50 milijonov frankov. Sedež banke bo v Ameriki, v Beogradu pa bo podružnica.

Krona in dinar. Naš finančni minister je odredil, da morajo finančne blagajne računati za 250 kron 100 dinarjev. En dinar je torej 2 kroni 50 vinarjev.

Tovarno za barve snujejo v Osjeku.

Poziv Začasne delavske zavarovalnice zoper nezgode v Ljubljani podjetnikom glede vplačila zavarovalnin. Vsi podjetniki na ozemlju kraljevine SHS, ki so bili poprej člani delavskih zavarovalnic zoper nezgode v Gradcu ali Trstu, se pozivljajo, da takoj vplačajo vse zaostale kakor tudi tekoče zavarovalnine za drugo polletje 1918, v kolikor jih niso vplačali še prejšnjim zavarovalnicam, potem poštnege čekovnega urada SHS v Ljubljani na čekovni račun št. 306. Začasne delavske zavarovalnice zoper nezgode v Ljubljani. Položnice je zahtevati pri zavarovalnici, Turjaški trg št. 4. Obenem z vplačilom je vposlati zavarovalnici tudi preračun za isto prispevno dobo, za katero se je vplačala zavarovalnina.

Poziv začasnega občega pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani služboдавcem glede vplačevanja zavarovalnin. Vsi služboдавci na ozemlju kraljevine SHS, ki so bili poprej člani deželnih uradov občega pokojninskega zavoda za nameščence v Gradcu in Trstu, se s tem pozivljajo, da takoj vplačajo vse zaostale premije, v kolikor jih niso vplačali še prejšnjim deželnim uradom, in da tudi vnaprej redno vplačujejo mesečne zavarovalnine potom poštnege čekovnega urada SHS v Ljubljani na čekovni račun

št. 307. Začasnega občega pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani. Položnice je zahtevati pri zavarovalnici, Turjaški trg št. 4. Obenem z vplačilom je obvestiti pokojninski zavod, za katere mesece in za katere nameščence se je vplačala zavarovalnina.

Tedenske vesti.

Shoda JDS, prihodnje nedelje. V nedeljo dne 6. t. m. se vršita javna shoda JDS v Dolu pri Ljubljani ob 3. popoldne pri Rajhu in v Loškem potoku v šoli.

Shodi JDS. Dne 30. m. m. V nedeljo dne 30. m. m. je priredila Jugoslovanska demokratska stranka sledeče shode: v Lescah (govornik dr. Kavčič), v Bohinjski Bistrici (govornik Fran Šemrov), v Medvodah (govornik prof. Jug), v Kaplji vasi pri Komendi (govornik prof. Breznik, dr. Karba in posestnik Lapajne), na Robu in v Sodražici (govornik Ivan Pucelj in dr. Lovrenčič), v Laškem trgu (govornik Miloš Stibler). V Medvodah in Kaplji vasi sta se obenem ustanovili krajevni organizaciji. Vsi shodi so bili dobro obiskani ter so se sprejele tudi važne resolucije splošne in krajevne važnosti.

Novne krajevne organizacije JDS. Zadnje čase so se ustanovile sledeče krajevne organizacije Jugoslovanske demokratske stranke: Vič pri Ljubljani, Velika vas pri Moravčah, Šmarje - Pijava gorica, Višnja gora, Št. Janž, Dolenja vas, Jurjevica (v ribniškem okraju), Prečna pri Novem mestu, Zabnica pri Škofji Loki, Stražišče pri Kranju, Staritrg pri Ložu, Komenda in Medvode. Nadalje na Štajerskem: Sevnica, Loka pri Zidanem mostu, Št. Peter v Savinjski dolini, Gotovlje pri Zalcu, Velika Pirešica in Šmartno pri Gorjem gradu. Najbolje je izvedena do sedaj strankina organizacija v kamniškem, brdskem, ribniškem in velikolaškem okraju ter v ljubljanski okolici, kjer so že malone vse občine organizirane.

Odbori novih krajevnih organizacij JDS. Vič pri Ljubljani: predsednik Fran Sojer, podpredsednik: Franc Golob, tajnik: Franc Boltežar, namestnik: J. Jurman, blagajnik: A. Valjavec, namestnik: Otmar Herman; odborniki: gđe Ana Škrlova, Gašperlin Ivan, Fr. Kramer, Cilijan Jankovič, Jakob Traun, preglednika računov: Viktor Jeločnik, Andrej Knez.

Velka vas pri Moravčah: predsednik: Franc Rovšek, namestnik: Fr. Jemc, tajnik: Franc Smerkolj, namestnik: Ivo Nollal-Jemc, blagajnik: Valentin Upelj; odborniki: Janez Mihelčič, Andrej Peterka, Janez Jerina, Anton Močilnikar, Ivan Prosinec, Ivan Prebilj, preglednika računov: Fran Grošelj, Janez Ribič.

Dolenja vas pri Ribnici: predsednik: Ignacij Merher, podpredsednik: Fr. Merhar, tajnik: Jaško Jaklič, blagajnik: Mirko Trost; odborniki: Ivan Rus, Ivan Češarek, Marija Švajger, Franc Dejak, Josip Ozimek, Franc Pahulje, Jožef Orožem.

Stražišče pri Kranju: predsednik: Benedik Joško, namestnik: Oesen Jošt, tajnik: Benedik Fran, blagajnik: Šmid Pavel; odborniki: Bajželj Jakob, Kovačič Emanuel, Konjedič Lovro, Eržen Vinko, Šifrar Jožef, Rojina Franc, Matajč Lojze, Rozman Jožef, Volčič Rudolf, Hafnar Franc.

Šmarje - Škofljica: predsednik: Vinko Ogorelec ml., Škofljica; tajnik: Ivan Lah, Šmarje; blagajnik: Anton Skubic, Glunek; odborniki Anton Šerjak ml., Zg. Blato, Franc Skubic, Laniše, Anton Kandare, Pijavgorica, Franc Tome, Tlake, Marija Škrjanc, Laniše.

Dobrova pri Ljubljani: predsednik: Glavič Jernej, Šujica št. 1; podpredsednik: Dolinar Jožef, Kozarje; tajnik: Ver-

bič Franc, Kozarje; blagajnik: Verhovce Stanko, Vrhovce; odborniki: Vampel Anton, Dobrova, Zore Vincenc, Brezje, Rupnik Fr., Dobrova, Remic Franc, Šujica, Kozamernik Franc, Utik, Žerovnik Anton, Gaberje; preglednika računov: Sojer Franc, Kozarje, Kušar Anton, Podsmreka.

Krajevna organizacija JDS za Št. Peterški okraj v Ljubljani je imela v nedeljo, 23. t. m. svoj redni občni zbor. Udeležba je bila povoljna. Zborovanje je otvorila mesto odsotnega predsednika dr. Pestotnika podpredsednica Teja Prelogova. V jedrnatih besedah je pozdravila navzoče ter obrazložila pomen zborovanja. Tajniško poročilo je podala tajnica Anica Lovšinova. Reči moramo, da je bilo poročilo popolno. Iz blagajnikovega poročila posnemamo, da ima kraj organizacija 387 članov. Poroča blagajnik R. Svetlič. Pri volitvah odbora so bili izvoljeni predsednikom Ivan Zupan, podpredsednikom Teja Prelogova, tajnico Anica Lovšinova, blagajnikom Viktor Babnik, odbornikom pa Ludvik Mlakar, Jakob Lavtar, Ignac Banko, dr. Pavel Pestotnik, Leop. Zupančič, Rajko Turk, Karl Dinter in Ivan Pavšek, preglednikov Rih. Svetlič in R. Kneizl, namestnikom pa Mila Mlakarjeva in Anica Acetova. K slučajnostim se je oglasil Zupan ter očrtal politični položaj in pomen JDS. Govorila sta še Lavtar in Mlakar. — Sprejeta je bila tudi resolucija proti italijanski nasilnosti ter pohlepnosti po našej zemlji. Sklene se dosedanjemu podpredsedniku dr. Pestotniku poslati pozdrav v Beograd.

Narodna čitalnica v Kamniku priredi v nedeljo, dne 6. aprila ob 1/4. popoldne v društveni dvorani dramo v 5. dejanjih »Na Osojah«. Pričakujemo obile udeležbe.

Pregnani. V torek zvečer je dospelo v Ljubljano 45 vagonov, napolnjenih z našimi ljudmi, večinoma železničarji, ki so jih Italijani z družinami vred izgnali iz zasedenega ozemlja. Njihovo stanje je skrajno bedno. Pravijo, da gredo raje v pekel, kakor, da bi še nadalje živeli v italijanski sužnjosti.

Italijani kupujejo jeseniške plavže? Z Jesenic poročajo: Pred nekaj dnevi je pripeljal ravnatelj tukajšnje tovarne iz Skednja pri Trstu več italijanskih industrijalcev, ki so se nemoteno kretali po Jeseničah tri dni, ogledovali tovarno, popivali v družbi naših Nemcev in se bratili z njimi. Pripeljal jih je italijanski šofer v italijanskem avtomobilu. Ljudje so se začudeno vpraševali, kaj naj vse to pomeni. Sedaj se čuje, da kupuje neka italijanska družba jeseniško tovarno. Ali je to mogoče?

Za srbsko siročad je nabral g. Fr. Florjančič, gostilničar iz Št. Petra pri Novem mestu 445 K in sicer v Novem mestu 827 K, v Št. Petru 89 K in v Šmarjeti 29 K. V Št. Petru so darovali sledeči: po 10 K Fran Florjančič, Alojzij Zura, Hrastar Franciška, nadučitelj Ludovik Koželj, Teropšič Anton; po 2 K Jarc Ivan, Poznaljšek Fran, po 15 K Zura Franja, Anton Darovec 2 K, Marija Golob 2 K, Kat. Florjančič 2 K, Uhernik Josip 2 K, Ivanka Darovec 2 K, Fran Florjančič 2 K, Uhernik Anton 2 K, Josipina Zura 2 K, Jakob Pavšič, trgovce 4 K. V Šmarjeti so darovali: Luka Alojzija 10 K, po 5 K Janko Karlovšek, Josip Drenik, Fran Poljanec, po 4 K Bojane Fran, Srčna hvala!

Poštno ravnateljstvo nam sporoča, da se poštni urad D o b odslej uradno imenuje D o b p r i D o m ž a l a h.

Slovensko obrtno društvo v Ljubljani je izdalo svoj strokovni list »Obrtni Vestnik«. List zastopa interese vseh obrtnikov v Sloveniji in je v tesni zvezi z glasilom obrtnikov v Beogradu. Glasilo je strokovno in strogo nepolitično. Obsega 8 strani besedila in prinaša sledeče referate: Uvodni članek: Kaj hočemo! Slovenska obrt in obnovitvena dela na jugu naše države, Elektrarna na Fali, Dohodninska napoved za leto 1919, Naredbe deželne vlade za Slovenijo, Poročila o občnih zbiorih obrtnih društev in zadrug in razna poročila, ki se tičejo obrtnega stanu. List sta-

ne letno 12 K in izhaja dvakrat na mesec. Dolžnost vsakega obrtnika je, da se nareči na list. Ravno tako mora biti vsak obrtnik organiziran v stanovski organizaciji, ker le v organizaciji je moč. Zato pristopajte v društvo slovenskih obrtnikov.

Književno naznanilo. Šole, izobraževalna društva ter gojitelje domače glasbe opozarja podpisani, da je sestavil za uporabo pri proslavi zgodovinskega dogodka ujedinenja SHS lahko izvedljivo spevoigro »Zivela treimena Jugoslavija!«, ki pride kmalu na svetlo, ako se oglasi povoljno število naročnikov. Delo obsega petje s spremljevanjem klavirja ali harmonija, in deklamacije ter se lahko uporabi pri vsaki patrijotični prireditvi. Morebitna naročila se naj kmalu vpošljejo na naslov podpisanca. Cena krog 8 K. Pošiljalo se bo le po povzetju. — Anton Kosi, šolski ravnatelj v Središču.

Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov je izšla v samozaložbi pisatelja Matije Pirc, profesorja v Mariboru. Cena 1 K, po pošti 1 K 20 v. Knjižica podaja na 94 straneh kratek in plastičen pregled zgodovine Jugoslovanov od najstarejših časov pa do današnjega dne, je tiskana na dobrem papirju in ima lično obliko. Ob ujedinenju SHS je vsakemu Slovencu potrebno, da pozna vsaj v glavnih potezah zgodovino troimenskega naroda; zato knjižico prav toplo priporočamo. Dobi se jo v vseh knjigarnah in pri samozaložniku. Pri naročbi posameznih iztisov naj se vpošlje denar pod naslovom Matija Pirc, profesor v Mariboru obenem z naročbo.

Nova številka »Balkana«, edinega jugoslovanskega lista za zbiralce poštne znamke je ravnokar izšla v srbo-hrvatskem in slovenskem narečju, tiskana v cirilici in latinici. Obseg 52 strani velezanimive vsebine, je bogato ilustrirana ter ima francosko-angliško-nemško izdajo kot brezplačno prilogo. Kdor pošlje do 15. aprila t. l. naročnino (za celo leto 12 K 50 v), dobi poleg lista krasne, do 10 K vredne znamke v darilo. Zahtevajte list na ogled. Denar in dopisi se pošiljajo upravnistvu »Balkana« Zagreb 1, poštni predal 85.

Dajte nam šol! Dobili smo sledeči dopis: Slavno uredništvo! Vi lahko pišete v »Domovini«, kako naj se kmetsko šolstvo reformira, to pa ne veste, da imamo še več občin in župnij, kjer ni sploh nobene ljudske šole, tako n. pr. v Gojzdu in v Črni v kamniškem okraju nimajo nobene šole in otroci so analfabeti kakor pred sto leti. Učijo se samo verouk. Pa tudi na Selih in na Vranji Peči, mislim da ni nikakih šol. Vidite, tako se je skrbelo za izobrazbo našega naroda v Stari Avstriji. Franc Berlec. — Priobčujemo ta dopis s pozivom na merodajne oblasti, naj poskrbe, da bo vsakemu slovenskemu otroku omogočeno obiskovati šolo. Le narod, ki ima dobro razvito šolstvo, ima pravico do bodočnosti. Zato pa: šole, šole in zopet šole!

Raznoterosti.

* **Živi mrlič.** V dobi mučnih suberarbiteracij, vizitacij in podobnih acij, je dobil nek pošten Jugoslovan poziv, naj takoj nastopi vojaško službo. Toda naš junak ni bil željan dvomljive slave. Javil je poveljstvu, da se ne more odzvati pozivu, ker je bolan in leži v postelji. Poslali so mu vojaškega zdravnika na dom. Doktor pogleda »bolnika«, pa izvleče iz žepa toplomer, da mu meri vročino. Zgubljen sem, če se živo srebro v toplomeru ne dvigne, pomisli »bolnik«. Zato pa izrabi priliko, ko se je zdravnik za trenutek obrnil od njega, obrne toplomer narobe in ga prične tresti. V strahu in naglici ni imel niči časa, da bi pogledal, do katere stopinje se je dvignilo živo srebro. Ko se zdravnik zopet obrne k njemu ter pogleda na toplomer, žalostno zmaže za glavo:

»Gospod, za vas ni več pomoči. Vi ste že mrtev«.

Toplomer je kazal namreč 45 stopinj.

»Dobro je«, pravi bolnik, »tako sem že enkrat umrl za ljubo Avstrijo, pa mi ne bo treba vdružit«.

* **Nova bolezen.** V Pragi in okolici se je pojavila nova nalezljiva bolezen. Pričenja se s hudimi bolečinami v hrbtu in nogah, čemur sledi visoka vročina, splošna slabost in bolečine po vsem telesu. Ta bolezen je zlasti razširjena v okolici Češkega Broda.

* **Zidje na Dunaju.** Na podlagi najnovejše statistike je na Dunaju približno 400.000 Zidov.

* **Zopet španska bolezen.** V Budimpešti je uradno naznanjeno 12.000 novih slučajev španske bolezni. Od teh jih je 700 končalo s smrtjo. Trdite se pa, da je v resnici obolelo na tej bolezni nad 100.000 oseb.

* **Top na razstavi.** V Parizu so razstavili top, s katerim so lansko leto Nemci iz razdalje 140 km streljali na Pariz.

* **Bivši nemški cesar prosi denarja.** Iz Weimarja poročajo, da se je obrnil bivši nemški cesar Viljem do nemške vlade s prošnjo za denar, ker je svojemu gospodarju na gradu Amerongen dolžan že 40.000 goldinarjev. Vlada se je informirala o premoženjskem stanju Viljema in ko se je prepričala, da znaša 75 milijonov mark, je sklenila, poslati mu 600.000 mark.

* **Zidov je na Dunaju** sedaj po najnovejši statistiki 400.000.

* **Nova epidemična bolezen na Češkem.** V Pragi in okolici, zlasti okoli Češkega Broda je nastala nova epidemična bolezen, revmatična gripa. Bolnika boli križ in noge, potem nastopi mrzlica, oslabelost in splošne bolečine v telesu.

* **Predor med Anglijo in Francijo.** Angleški državni kancelar Bonar Law je izjavil, da se skoro prične graditi predor med Anglijo in Francijo. Na tisoče demobiliziranih vojakov pride tako do zaslužka in kruha. Računa se, da bo gradba tega predora pod kanalom La Manche trajala štiri do pet let. Stala bo 500 milijonov frankov. Predor bo dolg 30 milj (1 milja = 1009 m), potovanje iz Pariza v London bo trajalo 6 ur.

* **Izseljevanje v Evropo.** Iz New Yorka poročajo, da je izseljevanje v Evropo v polnem teku. Izseljenci so po večini Italijani, potem Poljaki, Grki, Španci, Romuni in Jugoslovani. Ko bo podpisan mir, bo doseglo izseljevanje, kakor se sodi sedaj, jeden milijon.

* **Kako so Nemci oropali Romunijo.** Kakor so oropali Srbijo, tako so oropali tudi Romunijo. Nemci so odnesli z okupiranega romunskega zemljišča od 1. decembra 1917 do 20. junija 1918 suhega svinjskega mesa 11.180.000 kg, masti 1.413.000 kg, svežih in osoljenih rib 1.106.000 kg. Škoda, da najdena statistika ne kaže tudi odnešenega žita, vina, masla in drugih živil. Kamor je stopil Nemeč, tam je nastala grozna škoda prebivalstvu.

V razvedrilo.

Iz sodišča. Sodnik (napram občinstvu): »Kdor bo tu izrekel še eno besedo odobravanja ali nezadovoljstva, bo takoj izgnan iz dvorane.«

Obtoženec: »Bravo!«

Iz šole. Učitelj je razlagal otrokom, kako jim naj bo zjutraj, ko vstanejo, prvo opravilo, da se prekrizajo.

Učitelj: »Kaj torej napravimo zjutraj najprvo, ko vstanemo?«

Učenec: »Zajutrkujemo.«

Šolska naloga. Jurček piše šolsko nalogo. Učitelj jim je naložil, naj opišejo konja. Jurček piše: Konj je zelo koristna žival. Ima štiri šape, na vsakem voglu eno in v zadnjem kotu ima rep. Na drugem koncu pa ima glavo, drugače kot pri slonu, ki ima na obeh koncih rep. Konj je edina žival, ki nosi čevlje, le da jih nikdar ne sezuje, kadar gre spat. Ko bi bil jaz konj, bi bil rajši krava, ker kravi ni treba delati.

Blagor vojne. Gospod: »Vi dajate svoji hčeri dvajset tisoč kron, kakor sem slišal?«
Vojni dobičkar: »Kake, dvajset tisoč?«
Dvajset tisoč kron dame kubaritel, kadar gre na trg.«

Listnica uredništva.

M. J. Hrastnik: Po našem mnenju bi moralo biti zemljišče Vaše. Ker pa tozadevna naredba ne omenja posebej slučajev, kot je Vaš, smo poslali Vaš dopis našemu poslancu v Beograd, da se na merodajnem mestu informira in eventualno vpliva pri končni rešitvi agrarnega vprašanja. Ko dobimo odgovor, Vam bomo poročali pismeno.

A. K. Velenje: Dobili prepozno, da bi mogli pravočasno objaviti.

Narodna čitalnica v Kamniku: Prepozno prepozno.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.

Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcij »Domovine«.

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo:

Sodna ulica št. 6, pritrilže desno.

Inserati po dogovoru.

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v svoji zalogi večjo množino

pesnega in repnega semena;

razpolaga tudi s semenom sladkorne pese. Čebulo oddaja po 50 vin. 1 kg. V zalogi ima tudi suho sočivje za krmo živini. Ravnokar so došle tudi stiskalnice za sadje. Blagovolite se obrniti v slučaju potrebe le na gorenji naslov.

☞	Sadjevec,	☞
☞	vino	☞
☞	in	☞
☞	kislo vodo	☞
☞	razpošilja	☞
A. OSET p. Guštanj.		

Več zidarjev

proti dobri plači in pod ugodnimi pogoji se sprejme takoj v delo. Javiti se je med uradnimi urami v

Državni posredovalnici za delo
Ljubljana, Stritarjeva ulica št. 3.

! Pozor, drvarji !

Potrebujem 40—50 dobrih delavcev v šumi Petrovi gori. Dnevni zaslužek 15 do 20 K. Živež po kolikor mogoče nizki ceni. Prijaviti se je pri šumski upravi **Vojnović**, kolodvor, blizu Karlovca na Hrvaškem.

B. Kenda.

Delniška glavnica: K 30,000.000. **Jadranska banka Podružnica Ljubljana.** Rezerve: ckgrog . K 10,000.000.

Centrala: TRST. — Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Zadar, Ekspozitura Kranj.

Sprejema:

Vloge na knjižice.

Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju. —

Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Ceke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:

na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih. Daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prezema:

Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzojavni naslov:

JADRANSKA.

Telefon št. 257.

**Ljubljanska kreditna banka
v Ljubljani.**

Delniška glavnica . K 10,000.000.—

Rezervni fondl . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema

vloge na knjižice in na tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednostnih papirjev, deviz in valut. Vnovčevanje kuponov, izžrebanih zastavnih pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

Promese k vsakemu žrebanju.

Posojila na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje

vrednostnih papirjev v hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica

avstrijske državne loterije.

**Največja slovenska hranilnica!
Mestna hranilnica ljubljanska**

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000

in rezervnega zaklada " 2,500.000

Sprejema vloge vsak delavnik.

Za varčovanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Hranilnica je pupilarno varna.

Devoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in obligatnem odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno **Kreditno društvo.**

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

2%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,100.000.

Hranilne vloge K 42,000.000.

Ustanovljena leta 1881.